

Fallingwater: Moshe's Transgression and Akiva's Transformation – M. Hattin – YibT – Av 5772

פרשת חקת - במדבר פרק כ - א ויבאו בני-ישראל כל-העדה מדבר-צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם. ב ולא-היה מים לעדה ויקהלו על-משה ועל-אהרן. ג וירב העם עם-משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני יהוה. ד ולמה הבאתם את-קהל יהוה אל-המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו. ה ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל-המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה ונפן ורמון ומים אין לשותות. ו ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל-פתח אהל מועד ויפלו על-פניהם וירא כבוד-יהוה אליהם.

ז וידבר יהוה אל-משה לאמר. ח **קח את-המטה והקהל את-העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל-הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן-הסלע והשקית את-העדה ואת-בעירם. ט ויקח משה את-המטה מלפני יהוה כאשר צוהו. י ויקהלו משה ואהרן את-הקהל אל-פני הסלע ויאמר להם שמעו-נא המרים המן-הסלע הזה נוציא לכם מים. יא וירם משה את-ידו ונדף את-הסלע במטוהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם. יב ויאמר יהוה אל-משה ואל-אהרן יען לא-האמתתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את-הקהל הזה אל-הארץ אשר-נתתי להם. יג הנה מי מריבה אשר-רבו בני-ישראל את-יהוה ויקדש בם.**

פרשת בשלח - שמות יז - א ויסעו כל-עדת בני-ישראל ממדבר-סין למסעיהם על-פי יהוה ויחנו ברפידים ואין מים לשתות העם. ב וירב העם עם-משה ויאמרו תנו-לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה-תריבון עמדי מה-תנסון את-יהוה. ג ויצמא שם העם למים וילן העם על-משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת-בני ואת-מקני בצמא. ד ויצעק משה אל-יהוה לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט ויסקלני. ה ויאמר יהוה אל-משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטף אשר הפית בו את-היאר קח בידך והלכת. ו הנני עמד לפניך שם על-הצור בחרב והפית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל. ז ויקרא שם המקום משה ומריבה על-ריב בני ישראל ועל נסתם את-יהוה לאמר היש יהוה בקרבנו אם-אין.

(1) רבי אברהם בן עזרא - קח את המטה - יש בכאן פירושים רבים: יש בדברי יחיד, בעבור שאמר לישראל: שמעו נא המורים והם בני אברהם יצחק ויעקב, ואילו היה כן, למה אמר להם עוד ממרים הייתם? ...!

ויאמר רבי משה הכהן הדרשן ז"ל הספרדי: יש אותות נעשות בדבור ויש בפועל ודבור כמו מלת אלישע והשם צוה שיקח המטה להכות בסלע, כמשפט הצור והוסיף מלת ודברתם להוציא המים במכה ובדבור ובעבור שהכעיסו ישראל אמר להם: המן הסלע הזה נוציא לכם מים והיתה דעתו כי אין יכולת בנו

להוציא מים מהסלע כי אם בכח השם. והנה לא פירש דבורו היטב וחשבו אנשים בלבם כי דבורו שלא יוכל השם להוציא מים מן הסלע וזה טעם אשר לא קדשתם אותי... והנה החטא היה בביטואו לא במכה. ואחרים אמרו: בעבור שלא אמרו שירה, כמו: עלי באר ענו לה וזה טעם אשר לא קדשתם...

והפירוש הנכון בעיני אגלנו ברמיזות. דע, כי כאשר ידע החלק את הכל ידבק בכל ויחדש בכל אותות ומופתים, ואמת כי השם אמר למשה ואהרן: **ודברתם** ולא דברו בעבור מריבת העם עם משה, והנה החלק חלק והכה הסלע ולא יצאו מים עד שהכהו פעם שנית, והנה לא קדשו השם ומרו ומעלו בשגגה.

(2) **רבי משה בן נחמן** - החטא במשה ואהרן במי מריבה אינו מתפרסם בכתוב.

ורש"י פירש: מפני שציוה אותם ודברתם אל הסלע - ולא אמר והכיתם, שאלו דברו היה הקב"ה מתקדש לעיני כל העדה ואומרים ומה סלע זה שאינו שומע ואינו מדבר מקיים דברו של הקב"ה אנו על אחת כמה וכמה. ודברי אגדה הם, אבל לא נתחווירו, כי מאחר שציוה קח את המטה יש במשמע שיכה בו, ואלו היה רצונו בדבור בלבד מה המטה הזה בידו?... ואין הנס גדול בדבור יותר מההכאה, כי הכל שווה אצל הסלע? ...

וטענות רבות למפרשים בחטא הזה, כבר סתר בו ר"א דברים רבים מהם. והסוד שרמז בו גם הוא אינו נכון, כי אם משה אבד כוונתו בעבור מריבת העם ולא דבר אל הסלע, ולכן לא יצאו מים בפעם הראשונה, וחזר והכהו פעם שניה בכוונה הדבקה בכל ויצאו המים, הנה חטאו בפעם הראשונה, אבל אינו ראוי שיאמר בזה **לא האמנתם בי להקדישני**, כי אין כאן חסרון אמונה כלל:

וה"ר רבי משה (סוף פ"ד משמנה פרקים) סבר בו סברא, ואמר: כי משה רבנו ע"ה חטאו הוא שנטה לצד הרגזנות באומרו שמעו נא המורים, דקדק עליו הש"י שיהיה אדם כמוהו כועס לפני עדת בני ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס, וכל כיוצא בזה בדין האיש ההוא חלול השם... והנה התרנו ספק מספקי התורה שנאמרו בו דברים רבים ונשאל פעמים רבים אי זה חטא חטא, וראה מה שנאמר בו ומה שאמרנו בו אנחנו, והאמת יורה דרכו. אלו דבריו ז"ל: והוסיף הבל על הבלים. שהכתוב אמר **מריתם פי שעברו על דברו**, ואמר **לא האמנתם בי** שלא האמינו בו, אין העונש בעבור שכעס... והקרוב מן הדברים שנאמרו בזה, והוא טוב לדחות השואל, הם דברי רבנו חננאל שכתב כי החטא הוא אמרם (פסוק י'): **המן הסלע הזה נוציא לכם מים**, וראוי שיאמרו יוציא ה' לכם מים, כדרך שאמרו (שמות טז ח'): **בתת ה' לכם בערב בשר לאכול וגו'**, וכן בכל הנסים יודיעום כי ה' יעשה עימם להפליא, ואולי חשבו העם כי משה ואהרן בחכמתם הוציאו להם מים מן הסלע הזה, וזהו **לא קידשתם אותי** (דברים לב נא)... והאמת כי העניין סוד גדול מסתרי התורה...

(3) **אבות דרבי נתן - פרק ו - מה היה תחילתו של רבי עקיבא?** אמרו, בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר. אמר: מי חקק אבן זו? אמרו לו: המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. אמרו לו: עקיבא אי

אתה קורא "אבנים שחקו מים" (איוב טו)? מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם! מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. אמר לו: רבי למדני תורה. אחז רבי עקיבא בראש הלוח, ובנו בראש הלוח. כתב לו אלף בית ולמדה. אלף תינו ולמדה, תורת כהנים ולמדה. היה לומד והולך עד שלמד כל התורה כולה. הלך וישב לפני רבי אליעזר ולפני ר' יהושע. אמר להם: רבותי, פתחו לי טעם משנה. כיון שאמר לו הלכה אחת, הלך וישב לו בינו לבין עצמו. אמר: אלף זו למה נכתבה? בית זו למה נכתבה? דבר זה למה נאמר? חזר ושאלן והעמידן בדברים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אמשול לך משל למה הדבר דומה: לסתת שהיה מסתת בהרים. פעם אחת נטל קרדומו בידו, והלך וישב על ההר, והיה מכה ממנו צרורות דקות. ובאו בני אדם ואמרו לו: מה אתה עושה? אמר להם: הרי אני עוקר ומטילו בתוך הירדן. אמרו לו: אי אתה יכול לעקור את כל ההר! היה מסתת והולך, עד שהגיע אצל סלע גדול. נכנס תחתיו, סתרו ועקרו והטילו אל הירדן. ואמר לו: אין זה מקומך אלא מקום זה. כך עשה להם רבי עקיבא לרבי אליעזר ורבי יהושע. אמר לו רבי טרפון: עקיבא, עליך הכתוב אומר "מבכי נהרות חבש ותעלומה יוציא אור" (איוב כח). דברים המסותרים מבני אדם הוציאם רבי עקיבא לאורה...

Ayot deRabbi Natan – Chapter 6

What were the beginnings of Rabbi Akiva? They used to say that he was already **forty years old** and had not learned anything. He was once standing next to the **well** and he exclaimed: who dug out this **stone**? They responded: the **waters that fall upon it** every day. They said to him: Akiva, have you not learned the verse "**stones are worn down by water**" (Iyov 15)? Immediately, Akiva reasoned: **if the soft shaped the hard, then certainly the words of Torah that are as adamant as iron can shape my heart of flesh and blood!**

He immediately went to learn Torah. He and his son went to study with the school teacher, and he said: my master, teach me Torah! He grasped one end of the tablet and his son grasped the other. He wrote *alef-bet* and learned it, *alef-tav* and learned it, Torah Kohanim and learned it! He continued to learn until he had studied the entire Torah.

He then went and sat before R. Eliezer and R. Yehoshua and he said to them: my masters, introduce me to the reasoning of the Mishna! When he had told him one Halakha, he would go to study it in solitude. He would ask: why is this *alef* written, why is this *bet* written, why was this matter stated so? He would go back and question them and engage them in discussion.

R. Shimon b. Elazar said: I will offer a parable – it is like a quarrier who quarried in the hills. Once, he took his pickaxe in his hand, sat upon the mountain and began to chip off small stones. Passersby asked him: what are you doing? He responded: **I intend to uproot this mountain and cast it into the Yarden!** But they said to him: You cannot uproot the entire mountain! He continued to quarry until he reached a large boulder. He quarried beneath it, loosened it and cast it into the Yarden, saying: your place is not here but rather there! That is what R. Akiva did to R. Eliezer and to R. Yehoshua! R. Tarfon said to him: Akiva, concerning you the text says: "**The river's sources he bound up and the unfathomable brought to light**" (Iyov 28). Things that had been concealed from sight, Rabbi Akiva has illuminated!...